

Abraham ibn Daud om Samuel og Josef ibn Naghrelas storhed og fald

Abraham ibn Daud (ca. 1110-1180) var spansk jødisk astronom, filosof og forfatter. Ibn Daud var født i Córdoba, men flygtede i 1147 fra almohadernes forfølgelser til det kristne Toledo. I 1161 forfattede han værket 'Traditionens bog' (Sefer ha-Qabbalah), hvori han gør rede for sin teologi og filosofi. Samtidig beretter han om vigtige begivenheder i det spansk-jødiske samfunds historie, bl.a. Samuel og Josef ibn Naghrelas storhed og fald i midten i 1000-tallet.

En af hans [Rabbi Hanokh b. Moses¹] fremragende disciple var Samuel ha-Levi Nigid b. Josef med efternavnet Ibn Naghrela fra Córdoba-samfundet. Ud over at være en stor lærd og højt kultiveret person, var Samuel velbevandret i arabisk litteratur og stil og var i høj grad kompetent til at tjene ved kongens palads. Ikke desto mindre levede han under meget beskedne levevilkår som krydderihandler, indtil den tid da der udbrød krig i Spanien. Da Ibn Abi 'Amirs hus² ophørte med at besidde herredømmet, og med berberhøvdingenes overtagelse af magten, sygnede byen Córdoba hen, og deres indbyggere var tvunget til at flygte. Nogle drog bort til Zaragoza, hvor deres efterkommer er forblevet til nutiden, mens andre rejste til Toledo, hvor deres efterkommere har beholdt deres identitet frem til nutiden.³

Denne Samuel [ibn Naghrela] flygtede dog til Malaga, hvor han havde en butik med krydderihandel. Da hans butik tilfældigvis stødte op til gårdhaven, der tilhørte ibn al-'Arif, der var minister⁴ hos kong Habbus b. Maksam,⁵ berberkongen i Granada, plejede ministerens husassistent at bede ham [Samuel] om at skrive breve for hende til hendes herre, vesiren Abu 'l-Qasim ibn al-'Arif.⁶ Da den sidstnævnte modtog brevene, var han forbavset over den lærdom, de afspejlede. Derfor da denne vesir, ibn al-'Arif, efter et stykke tid fik tilladelse af sin konge, Habbus, til at vende tilbage til Malaga, spurgte han folkene i sin husstand: "Hvem skrev brevene, som jeg modtog fra jer?" De svarede: "En vis jøde fra Córdoba-samfundet, der bor ved siden af din gårdhave ålejede at skrive for os." Ministeren beordrede herefter, at Samuel ha-Levi skulle bringes til ham og sagde til ham: "Det anstår dig ikke at bruge din tid i en butik. Herefter skal du forblive ved min side." Han blev således skriver og rådgiver for kongens rådgiver. De råd, som han gav, var som fra Guds orakel og takket være hans råd opnåede kong Habbus succes og blev overordentligt storslået [som regent]. [...]

Efter ministerens død bragte kong Habbus Samuel ha-Levi til sit palads og gjorde ham til minister og rådgiver. Han kom således til kongens palads i år 4780 [1019/20].⁷ [...]

[Efter Habbus' død i 1038 bliver sønnen Badis ibn Habbus konge.] Samuel blev nu udnævnt til nagid.⁸ [...] Han opnåede meget godt for Israel i Spanien, Mahgreb, Ifriqiya,⁹ Ægypten, Sicilien

¹ Ledende jødisk lærd, der bl.a. fik støtte fra Hasdai b. Shaprut ved hoffet i Córdoba

² *Ibn Abi 'Amirs hus*: der sigtes her til Al-Mansur Ibn Aamir (Almanzor), der som førsteminister var Córdoba-kalifatets reelle magthaver 981-1002. Han blev selv efterfulgt af sine sønner al-Muzaffar (1002-1006) og 'Abd al-Rahman Sanchuelo (1008-1009), hvorefter riget gik i opløsning og plaget af borgerkrige.

³ Zaragoza og Toledo blev generobret af de kristne i henholdsvis 1118 og 1085.

⁴ *Minister: katib* – egl. sekretær, men her snarere førsteminister. Vedkommende omtales også her som vesir.

⁵ Dvs. Habbus bin Makhzen al-Muzaffar, der 1019-1038 var hersker af det ziridiske dynasti i Granada

⁶ Ibn al-'Arif er altså bortrejst og i tjeneste ved hoffet i Granada.

⁷ Ibn Dauds tidsangivelser stemmer ikke altid overens med andre kilders angivelser.

⁸ *Nagid*: egl. 'prins', men her i betydningen leder af det jødiske samfund

⁹ *Maghreb og Ifriqiya*: svarer til det nordvestlige Afrika.

og så langt væk som Babylonien og Den hellige Stad. [...] [Samuel støtter studierne af den jødiske lov og overlevering. Han dør i 1056]

5 Hans søn, Josef ha-Levi Nagid [ibn Naghrela], efterfulgte ham på posten. Af alle de fine kvaliteter, som hans far besad, savnede han kun én. Da han var opdraget i velstand og aldrig havde måttet bære en byrde i sin ungdom, savnede han faderens ydmyghed. Faktisk blev han hovmodig, - og det i en grad, at det medførte hans egen ødelæggelse. Berber-priserne blev så misundelige på ham, at han blev dræbt på sabbatten, den 9. i måneden Tevet [d. 31. december 1066] sammen med det [jødiske] samfund i Granada og alle dem, der var kommet fra fjerne lande for at se hans lærdom og magt.¹⁰ Han blev begrædt i hver en by og hver en landsby. [...] Efter hans
10 død blev hans bøger og skatte spredt over hele verden.

15 Abraham ibn Daud, *Sefer ha-Qabbalah*, redigeret og oversat til engelsk af Gerson D. Cohen, Philadelphia (1967). Da. overs. af J. Rosenløv efter N. A. Stillman: *The Jews in Arab Lands, A History and Source Book* (1979) s.211-213.

¹⁰ Flere tusinde jøder menes dræbt i massakren, herunder Josef ibn Naghrela, der skulle være blevet korsfæstet.